

Casetes de Valldòria

Rajadell

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Valldòria. SO del terme
Emplaçament Camí de Valldòria des del barri de les Casetes.
Alçada: 440

Coordenades:

Latitud: 41.71974
Longitud: 1.68181
UTM Est (X): 390352
UTM Nord (Y): 4619500

Classificació

Número de fitxa 08178 - 44
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Contemporani
Segle XIX-XX
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: Estructures portants, en bon estat. Entorn en estat d'abandó, ple de cotxes i estris abandonats.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref Cad: 08177A00900005; 000100800CG91G
Autoria de la fitxa PEP 1993 (Jordi Piñero)/ OPC 2017-2020
Data de registre de la fitxa: ds., 10/10/2020 - 02:00

Descripció

Conjunt de tres cases de pagès adossades (de nord a sud: cal Pau, cal Samarra i cal Ritet) i dues construccions isolades corresponents a pallisses.

Les tres cases són de planta rectangular, i presenten coberta a doble vessant amb el carener paral·lel a la façana. Consten de planta baixa més un pis i golfes. Cal Ritet és una mica més alta i presenta una morfologia més regular i més noble. Les altres dues segueixen una tipologia semblant, però amb nombrosos afegits i variacions (terrasses, portes ...) que donen al conjunt un aspecte popular i improvisat. El material constructiu és la pedra. Hi ha finestres i balcons (que no sobresurten de les façanes) emmarcats amb pedra o maó. A les façanes posteriors s'observen arcades d'antigues galeries. A can Ritet aquestes es mantenen al SO de l'immoble. La façana de can Ritet dona a migdia i es compon d'un porta rectangular de brancals de pedra amb una llosa a mode de llinda, gravada, i dues línies d'obertures que corresponen a la planta primera i a la planta segona-golfes, compostades cadascuna, simètricament, per un balcó centrat sobre el portal i dues finestres, una a cada cantó. Les façanes principals de les altres dues cases s'obren a llevant. La de can Samarra està composta per obertures molt senzilles, de factura moderna. La façana de Cal Pau està emmascarada per una estructura moderna de doble pis, amb baixos i terrassa coberta, adossada a la façana. Els cossos i dependències adossats a les cases són d'una tipologia totalment irregular i corresponen a corts, coberts i a altres espais de treball. A tramuntana hi ha un cobert molt gran, per a usos agropecuaris. També hi ha les restes d'un antic galliner o similar, aïllat, molt malmés. No hi ha tines.

La pallissa de cal Pau és una construcció igualment enrevesada amb diversos afegits. A sota hi ha una cort, feta amb volta de maó. La pallissa de cal Ritet configura un cos més regular, de planta rectangular, amb coberta a doble vessant, i amb un arc escarser de totxo a la façana. Hi havia encara una altra pallissa, cap al sector nord, que a finals del segle XX es va aprofitar per construir-hi un edifici modern.

Cal Samarra és una casa bastant gran, ja que té una planta d'uns 80 m², i està encaixada entre cal Ritet i cal Pau. Els sostres són de bigues de pi i rajoles. Les aigües pluvials es recullen en una cisterna subterrània situada al pati de darrere, amb una caseta d'obra i una bomba manual.

Observacions:

Dos de les tres cases figuren al Catàleg de Masies i Cases Rurals 2014: Cal Pau, amb el num. 56, amb el nom de Cal Pau de Valldòria, i Cal Ritet, amb el num. 67.

Segons Molins (2020: 255-60), es tracta de Cal Pau Cigalot (mes tard anomenada Cal Fontanet de Valldòria o Cal Pau de Valldòria), Cal Samarra i Cal Ritet.

El conjunt o barri de cases s'ubica en una petita terrassa sobre el torrent de Valldòria, prop del Mas Valldòria. En aquesta zona s'inicia el paisatge de conreus i ametllers, i cap al sud la vall és erma, amb vegetació d'arbust i matoll.

Ubicades al Camí de Valldòria (que ve del barri de les Casetes i del nucli de Rajadell), avui carretera asfaltada fins Can Braquets, fins a un trencall on s'indiquen. Cal Pau es la primera de les tres cases, i cal Ritet, la més meridional.

A la llinda del poratl de la façana sud de cal Ritet hi ha una inscripció gravada: 1880 V. M. (Valenti Masferrer).

Es guarden documents de l'època de la fundació de la casa a cal Ritet.

En una roca d'un camp, a uns 200 metres de les casetes, hi ha un gravat singular, que es pot transcriure aproximadament així: 1783 SD 8QP (no localitzat el 2020).

Foto 2: de dreta a esquerra: Cal Pau, Cal Samarra, cal Ritet. Foto 3: Façana Cal Ritet.

Història

Les terres d'aquest lloc són propietat del mas Valldòria. A finals del segle XIX els amos de Valldòria decidiren l'assentament de tres famílies en aquest indret, en tres cases de pagès, en règim de parcel·la. En principi les tres cases s'havien de fer separades, però per raons d'aprofitament dels camps immediats es

canvià d'idea. Cada família tenia la propietat de la seva casa i un petit hort al peu del torrent. Les tres cases van construir-se entre el 1880 i 1904 aproximadament. Les famílies treballaven en regim de parceria i utilitzaven les tines del mas de Valldòria. A l'amo li interessava tenir parcers que plantessin ceps i fessin rendir la terra; la prova es que l'entrada del primer establiment de Can Pau va ser únicament d'una tassa d'aigua.

Molins (2020: 255-60) ens informa dels moradors de les tres cases.

Agustí Cañellas, l'amo de Valldòria, va establir el 20 de febrer de 1873 a Francesc Fontanet un terreny de conreu, i el 13 de març de 1886, una parcel·la de 44x44 pams per edificar-s'hi la casa, coneguda com Cal Pau Cigalot durant dècades, i denominada més tard cal Fontanet de Valldòria o cal Pau de Valldòria.

Francesc era fill de Pau Fontanet Figuera, casat amb Francesca Fosses, que el 1852 vivien a la dita Casa Nova del Daurell, una dels primeres cases construïdes al raval de les Casetes. Francesc Fontanet es casa amb Maria Rosa Buscart el mateix 1873. Mor el 1917. Tenen un sol fill, l'hereu Pau, que és el que dona nom a la casa. Aquest es casa el 1905 amb Maria Vila. Mor el 1938, el mateix any que mor també l'hereu Ramon Fontanet Vila. Esdevé pubilla la germana petita Mercè Fontanet Vila, que es va casar amb Sixte Ingla Esteve, de Massoteres. El 1931 o 1932 s'instal·len a Can Pau. Finalment va quedar com a únic habitant Sebastià Ingla, un dels fills, que no es va casar mai. Feia de pagès, tenia un tractor i cuidava la terra. Va morir el 2020.

Cal Samarra és una casa bastant gran, ja que té una planta d'uns 80 m², i està encaixada entre cal Ritet i cal Pau. A finals del segle XIX estava habitada per Pere Goberna Garriga (mort el 1918) i la seva muller Francesca Trullàs (traspassada el 1924). La família Goberna (o Gubern), originaris de Castelltallat, vivien abans a Sant Amanç i eren coneguts amb el sobrenom de Samarra. L'hereu, Ramon Goberna Trullàs es casa el 1908 amb Antònia Colell. L'hereu es l'Isclé (nat el 1917) que es casa amb Carme Puig de Cal Balart. El 1953 compren la veïna casa de cal Ritet, que revenen el 1976. Cal Samarra passa el 1996 a la filla Maria Pilar Goberna Puig, que el 2003 la ven als actuals propietaris.

El 19 d'abril de 1880 Agustí Cañellas, l'amo de Valldòria, va vendre per 320 pessetes a Valentí Masferrer un terreny per fer-s'hi la casa i un hort. Aquest estava casat amb Rita Servitja; per això li deien el Ritet. D'aquí el nom de la casa. Al 1861 vivien a la casa d'en Gili, al carrer de la Font de Rajadell. Sabem que al 1862 Valentí i el seu germà, i les respectives famílies, s'estaven a una caseta de Valldòria. La inscripció VM 1880 de la llinda de la porta (referida a Valentí Masferrer) dona fe de l'any de la fundació de la casa. La pubilla, Cecília Masferrer Servitja es casa el 1883 amb Isidre Puig Parcerisas. Rita mor el 1885 i la Cecília, mor d'accident el 1887, als 22 anys, i sense fills. El vidu, Isidre Puig, es torna a casar i ho fa amb la seva cunyada Josepa Masferrer Servitja. Valentí mor el 1899 i l'Isidre, el 1927. L'hereu es Àngel Puig Masferrer, que queda com a cap de casa el 1927. Al morir aquest el 1938, la seva viuda, Montserrat Bonvehí, queda desemparada amb tres criatures. Als anys 40 va signar un contracte d'arrendament amb Pere Argerich, masover de Valldòria, per que li conreés el tros, però van tenir desavinences sobre com repartir-se la collita. Sabem que s'hi produïa ametlla, vi, espart, palla i brisa. La família s'instal·la a Rajadell i lloguen la casa, el 1947, als Carreté. El 1953 la vídua Margarida Bonvehí i el fill Miquel Puig Bonvehí es van vendre la propietat a Isclé Governa, els veïns de cal Samarra. Aquest la ven, el 1976, a Albert Bonjorn. El nou amo va fer obres a la teulada i modernitzar l'interior de la casa.

En els darrers temps les "Casetes" s'han anat abandonant. Als anys 70 del segle XX va marxar l'última família i als anys 90 només hi restaven els germans Ingla.

Bibliografia

MOLINS, Ernest (2020). Cases i Masos de Rajadell (I). Ajuntament de Rajadell. Pp 255-60
Notícies orals de Sebastià Ingla (de cal Pau) (PEP 1993)

